

Na parachutesprong aan Duitsers ontkomen (1972)

Amerikaanse officier zoekt hier 'zijn' oorlogsverhaal

Sieth Delhaas

Weekblad Het Zuiden, maart 1972

Inleiding

Van wat er die dag, woensdag 8 maart 1944, in de Alblasserwaard en Hendrik-Ido-Ambacht gebeurde, weten zij, die zich het neerstorten van de viermotorige 'Liberator'-bommenwerper nog herinneren, slechts dat wat ze er persoonlijk van zagen of hoorden. Voor hen was het een incident. Een voorval misschien, waarover nog lang werd nagepraat, maar het had nauwelijks een vervolg.

Voor James H. Keeffe, tweede luitenant, en op drie dagen na 21 jaar, die als enige van elf bemanningsleden wist te ontkomen, dankzij de hulp van Papendrechtse burgers, was die dag het begin van een geschiedenis, die ook nu nog een deel van zijn leven beheerst.

Dankbaarheid

Van het jaar 1950 tot nu, enige weken geleden, bracht James Keeffe regelmatig bezoeken aan Nederland, waar hij vooral in H.I. Ambacht, Papendrecht en Oud-Alblas al die mensen opspoorde die die achtste maart 1944 een meer of minder belangrijke rol in het gebeurde speelden. Zo heeft hij langzamerhand alle schakels aaneen weten te rijgen tot een historie, die het thema zou kunnen vormen van een spannende documentaire, waarin haat- en sympathiegevoelens van dorpelingen onderling en ten opzichte van de toenmalige vijand vaak het uitgangspunt waren van hun optreden tegenover de Amerikaanse officier.

Nu hij naar zijn eigen mening praktisch aan het eind is gekomen van zijn nasporingen wil hij graag zijn verhaal vertellen. Maar het belangrijkste dat hij wil uitspreken is zijn dankbaarheid. Dankbaarheid tegenover alle mensen die hem hielpen om uit handen van de Duitsers te blijven toen hij met zijn parachute neerkwam in Papendrecht. Dank ook aan de dokter die twee gewonde bemanningsleden, met hun parachute neergekomen bij Oud-Alblas, verzorgde. Bijzonder dankbaar is hij al die mensen - het moeten er enkele honderden zijn geweest - die op de tiende maart de begrafenis op de Ambachtse begraafplaats aan de Kerkstraat bijwoonden van één der schutters die dood aangetroffen werd in het vliegtuig, dat in een boomgaard aan de Vrouw Gelenweg te H.I. Ambacht neerstortte, Zo'n aantal mensen bijeen voor de begrafenis van een Amerikaanse militair kon door de Duitsers als een provocatie worden opgevat en was beslist niet zonder gevaar.

‘Ik wil’, zegt James Keeffe met nadruk, ‘dat de mensen hier weten dat er aan de overkant van de oceaan een man leeft, die dankbaar is voor datgene wat velen hier voor hem en zijn bemanning hebben gedaan.’

Een vliegtuig stort neer

In de vroege ochtenduren, als de achtste maart nog maar nauwelijks is begonnen, stijgt een groot aantal bommenwerpers op uit Norwich (Engeland) om een laatste van vier missies te vervullen en hun bommenlast uit te werpen boven Berlijn. Speciaal doel is een fabriek van vliegtuigonderdelen. Deze week zou de geschiedenis ingaan als de ‘big week’, waarin een beslissende slag zou worden toegebracht aan de Duitse Luftwaffe, De tol die daarvoor moest worden betaald was, dat slechts 60 procent van de vliegtuigbemanningen, die deze vier missies uitvoerden, levend op hun basis terugkeerden.

Het vliegtuig van luitenant Keeffe raakt op de terugweg achter bij de groep omdat één van de vier motoren is uitgevallen. Boven Osnabrück zien twee Duitse Fockewulf 190 jachtvliegtuigen hun kans schoon en vallen die moeilijk wendbare machine aan. Desondanks worden de aanvallers neergeschoten. De grote vogel vervolgt moeizaam zijn weg met een tweede uitgevallen motor en doorzeefd met zo’n driehonderd kogels. Inmiddels is duidelijk geworden, dat Engeland niet meer kan worden bereikt. Een eerste plan om te landen in de Noordzee moet al spoedig worden opgegeven omdat ook de afstand daarheen te groot blijkt voor de steeds trager vliegende machine. Boven het IJsselmeer wordt besloten een zuidelijke koers te vliegen en te trachten ‘ergens in de polder’ te landen. In ons waterrijke land is dit voor zo’n machine geen gemakkelijke opgave en als blijkt dat hen nog slechts luttele minuten resten voordat het vliegtuig neer zal storten, besluiten de officieren opdracht te geven aan de bemanning het vliegtuig per parachute te verlaten. Tijdens het gevecht boven Osnabrück is het telefonisch contact met de staart, waar zich nog vier schutters bevinden, verbroken. James Keeffe neemt op zich deze mensen te gaan waarschuwen. Zelf bloedend uit een wond in voor- en achterhoofd bereikt hij de eerste schutter aan de linkerkant van de romp. Deze zit dood in zijn stoel. Getroffen door één der kogels van de jagers, met afgeschoten handen en deerlijk verminkt, omdat zijn kruitmagazijn explodeerde. Keeffe gaat naar de rechter schutter en treft deze bewusteloos maar ongedeerd aan. Hij rukt zijn parachute los en werpt de bewusteloze uit het vliegtuig, biddend dat de man goed terecht zal komen. Ook de anderen in de staart springen. Het is dan vier uur in de middag.

Gevlucht

De bommenwerper heeft nog een hoogte van 2000 meter als Keeffe springt. Wetend dat de Duitsers niet schromen te schieten op mannen die weerloos hangen aan hun parachute, laat hij zich langzaam draaiend om zijn eigen as ruim 1800 meter vallen. Pas dan opent hij zijn parachute. Terwijl hij vliegtuig lager en lager ziet vliegen, zweeft James Keeffe over de rivier de Noord en raakt met zijn parachute verward in een fruitboom aan de Noordhoek te Papendrecht.

Reeds hebben zich een flink aantal mensen om hem heen verzameld. Zijn instructies volgend om nooit hulp te vragen aan een groep mensen, bevrijdt hij zich zo vlug mogelijk van zijn parachute en vest. Hij heeft geen gelegenheid alles te ontwarren en de tekenen van zijn

aanwezigheid te verbergen en vlucht met achterlating van zijn parachute over de schuttingen aan de achterzijde van de huizen langs de dijk.

De Duitsers zijn nu in aantocht. De mensen verdwijnen in hun huizen. Waar is de Amerikaanse officier gebleven? Vluchtend door de tuinen heeft hij zijn pistool verborgen naast een schutting. Wetend dat als hij gewapend aangetroffen wordt, voor hem geen pardon zal gelden. Een kleine jongen van een jaar of acht ziet het echter, graaft het wapen op en gaat er mee naar zijn vader. De vluchteling kan niet ver zijn! Het steeds naderbij komend geschreeuw van Duitse soldaten noopt hem zich nu snel te verbergen om nog enige kans op ontkomen te hebben. Hij schiet één van de kelders aan de achterzijde van een dijkwoning binnen en kruipt onder een konijnenhok, dat op een tafel staat. Haastig trekt hij een zak ervoor, Gespannen wacht hij. In zijn handen een mes, zijn laatste verdedigingsmiddel.

Vriend of vijand

Het geluid van ruwe schreeuwende stemmen nadert. De kelderdeur wordt opengeworpen. Vanonder de zak gluren twee angstig gespannen ogen. Zij zien een laars met daarboven een bollende groene broekspijp, een grijs gehandschoende vuist, met daarin geklemd een revolver, die zoekend wordt gericht. En dan... 'nichts'. Het is voorbij. Dreunende laarzen verwijderen zich. Is Keeffe nu veilig? Lang wacht hij. Dan gaat weer de deur open en een sjofel geklede man op klompen komt de kelder binnen. De handen vol wortels. De konijnen krijgen hun voer voor de nacht.

Als hij het knagende geluid hoort van de konijntanden wordt hij er zich van bewust dat hij niet meer gegeten heeft na zijn vertrek uit Norwich. Voorzichtig komt hij uit zijn schuilplaats en trekt de man die met zijn rug naar hem, toegekeerd staat, aan zijn jasje. De aanblik van Keeffe met zijn bebloede gezicht moet bij de man een hevige schrik veroorzaken hebben. Maar kon hij niet terstond raden wie hij voor zich zag? Wijzend op de wortels duidt Keeffe dat hij honger heeft. Gretig knauwt hij een wortel naar binnen. Verstaan kunnen de twee mannen elkaar niet. Dan neemt Keeffe een spijker van de grond en krast daarmee, wijzend op zichzelf zijn leeftijd in de muur. 20! Begrijpend krast de man de zijne eronder, 52! Er is contact.

Dan beduidt de man dat hij weggaat en terug zal komen. De vluchteling in spanning achterlatend. Heeft hij met een vriend of een vijand te doen? Zal hij de Duitsers waarschuwen? De spanning duurt niet lang. Zijn gastheer komt terug met een boterham en twee stukjes kandij. Daarna verdwijnt hij weer. Ditmaal om de Papendrechtse ondergrondse te waarschuwen. Daar moet hij wel verteld hebben dat er een reus in zijn kelder zit, want de mannen die hij mee terugbrengt, hebben een overall bij zich waarin de waarachtig niet kleine Keeffe bijna verdrinkt. De mannen van de ondergrondse brengen hem nog diezelfde nacht met een bootje naar Dordrecht waar hij enkele dagen blijft. Vandaar fietst hij naar Rotterdam, waar hij vijf maanden lang gastvrijheid geniet bij het echtpaar Alberts (tandarts), dat ook nog vijf joden in hun huis verborgen houdt. Keeffe kan zich daar vrij bewegen en brengt op zijn tochten door Rotterdam de hele stad in kaart, die hij later naar de geallieerden smokkelt. Op 21 juli 1944 wordt hij door verraad in Antwerpen gevangen genomen, terwijl hij naar Antwerpen was vertrokken om van daaruit naar Engeland te gaan. Hij wordt naar een krijgsgevangenkamp in Sagan (Duitsland) gestuurd. Januari 1945 wordt hij met nog 15.000 medegevangenen overgebracht naar een kamp in Moosburg, waar hij op 29 april wordt bevrijd. Op 4 juni van dat jaar keert hij terug naar de Verenigde Staten.

Begrafenis in Ambacht

Terwijl Keeffe neerkomt in Papendrecht, vliegt de bommenwerper op zijn automatische piloot steeds lager over het land om tenslotte, scherend over een boomgaard en boomtakken afrukkend, neer te komen in een land aan de Vrouw Geelenweg te H.I. Ambacht. Wonder boven wonder vliegt het niet in brand. Ambachters verschaffen zich toegang tot de machine en vinden de dode Kenneth Miller (26 jaar).

De Duitse bezetter wil in eerste instantie het lichaam van deze doden sergeant niet vrijgeven, maar op 8 maart ontvangt de heer Bax, begrafenisondernemer, van het gemeentebestuur de opdracht voorbereidingen te treffen voor de begrafenis.

De volgende dag wordt de Amerikaan onder overweldigende belangstelling op het kerkhof aan de Kerkstraat begraven. Onder de aanwezigen zijn de burgemeester en de gemeentesecretaris, de heer Plaisier. Dominee Roskott bidt het Onze Vader. Als de oorlog is afgelopen schrijft de heer Bax, vader van de huidige wethouder, de ouders van Kenneth Miller en vertelt hen op welke wijze hun zoon begraven is. Op 1 november 1945 ontvangt hij een brief van de dankbare ouders terug: 'words can not express our deep gratitude and thanks to you and all those kind people that took part and attended this sorrowful occasion.' Later wordt het lichaam van Kenneth Miller overgebracht naar Margraten.

Gevangen

De andere bemanningsleden zijn met hun parachutes meer of minder gelukkig terechtgekomen in de Alblasserwaard. James Keeffe heeft alle plaatsen nauwkeurige terug kunnen vinden op zijn speurtochten in Nederland, daarbij onder andere geholpen door dokter Lemoine, die twee gewonden verzorgde en ze naar een ziekenhuis liet brengen. Alle anderen werden nog diezelfde dag door de Duitsers gevangengenomen en in Dordrecht bijeengebracht. Daar kregen zij te horen dat James Keeffe in een vuurgevecht met de politie zou zijn gedood.

Fockewulf 190 vliegtuig